

تداوم بحران در مرزهای عراق-کویت

■ نوشته: دکتر اصغر جعفری ولدانی از دانشکده امور اقتصادی

(قسمت دوم)

به جلب افکار عمومی داشته و در این راستا بزرگ کردن تهدید عراق می‌توانسته به این کشور کمک کند.

به هرحال نیروهای نظامی عراق بار دیگر در نوامبر ۱۹۹۱ با تعداد زیادی قایق ماهیگیری از طریق «خور عبدالله» قصد حمله به جزیره بوبیان را داشتند که مورد حمله شدید هلی کوپترها و هواپیماهای آمریکا قرار گرفتند و در جریان آن ۷۰ قایق عراقی غرق شد. ظاهراً هدف نیروهای نظامی عراق برای تجاوز به بوبیان، جمع‌آوری جنگ افزارهای برج مانده از زمان جنگ خلیج فارس بوده است.

بحران در مرزهای عراق و کویت در سال ۱۹۹۲ نیز ادامه یافت. علاوه بر نقض مکرر مرزها، تهدیدات علنی و آشکار عراق نسبت به کویت، تشدید شد. در ژوئن ۱۹۹۲ اعلام شد که گروهی از نیروهای نظامی عراق به خاک کویت تجاوز کرده‌اند. براساس گفته منابع کویتی، در جریان این تجاوز یک نفر از نیروهای نظامی عراق کشته و ۴ نفر دیگر زخمی شده بودند. تجاوز عراقی‌ها به خاک کویت در ماه‌های بعد نیز تکرار شد. در تجاوز نیروهای نظامی عراق به کویت در ۱۳ ژوئن ۱۹۹۲، ۸ قایق کویتی به دست نیروهای عراقی افتاد، اما کویت ادعا کرد که بعداً با کمک یونیکام توانسته آنها را پس بگیرد.

همچنین همزمان با اعلام نتایج کار کمیته سازمان ملل برای علامت گذاری مرزهای عراق و کویت، برخورد های مرزی دو کشور شدت گرفت. در اکتبر ۱۹۹۲ دولت کویت اعلام کرد که گروهی از نگهبانان مرزی عراق با استفاده از مسلسل و نارنجک به پاسگاه مرزی «بحره الهوشان» حمله کرده‌اند. در تبادل آتش بین نگهبانان مرزی دو کشور سه نفر از نیروهای کویتی زخمی شدند.^{۱۸}

از سرگیری تهدیدات عراق نسبت به کویت

از طرف دیگر، همزمان با دومین سالگرد اشغال کویت و تجدید ادعاهای ارضی عراق، تهدیدات این کشور نسبت به کویت نیز تشدید شد. علی حسن المجید وزیر دفاع عراق تأکید کرد که نیروهای نظامی آن کشور بیش از هر زمان دیگر آماده مقابله با هرگونه تجاوز و سرکوب توطئه‌های امپریالیستی و صهیونیستی هستند. طارق عزیز نخست‌وزیر عراق نیز در این ارتباط اظهار داشت: «ام المعمارک (مادر همه جنگ‌ها) ادامه خواهد یافت.» وی افزود: «این امر نیازمند برخورد علنی، مقابله با رژیم‌های مزدور و جنایتکار و آمادگی کامل برای فداکاری است.»

صدام حسین رئیس‌جمهور عراق در همین مورد گفت که قسطنطنیه هم در جنگ اول فتح نشد؛ مفهوم این سخن آن بود که عراق در جنگ‌های بعدی پیروز خواهد شد و کویت را به تصرف درخواهد آورد.

وزیر اطلاعات عراق در پاسخ سوال خبرنگار اشپگل مبنی بر اینکه آیا مشغول آماده شدن برای یک درگیری نظامی جدید هستید؟ اظهار داشت: «چنانچه مورد حمله قرار گیریم، تا آخرین نفر و بدون ملاحظه عواقب آن خواهیم جنگید.» وی همچنین در پاسخ پرسش دیگر این خبرنگار که آیا اصولاً یک ارتش شدیداً لطمه خورده - همانند ارتش عراق می‌تواند جنگ جدیدی را تحمل کند؟ گفت: «آمریکایی‌ها با موشک‌ها و بمب‌هایشان توفقی چند برابر نسبت به ما دارند، اما قادر به یک جنگ زمینی با ما نیستند. آمریکا بسیار ترسو تر از آن است که با ارتش عراق درگیر شود.»

این اظهارات و تهدیدات بیانگر آن بود که نیروهای مسلح عراق انسجام و توانایی‌های نظامی خود را بازیافته‌اند. خبرگزاری رسمی عراق در همین زمان اعلام کرد که «نیروهای مسلح برای درهم شکستن خائنان و مقابله با هرگونه

همزمان با از سر گرفته شدن ادعاهای ارضی عراق نسبت به کویت، تنش در مرزهای دو کشور نیز رو به افزایش نهاد. از سال ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۳ نیروهای عراقی بارها به خاک کویت تجاوز کردند. این درحالی بود که نیروهای ناظر سازمان ملل در مرزها حضور داشتند، اما عملی نمی‌توانستند مانع تجاوز شوند. از طرف دیگر، تجاوزات مذکور نقض مکرر قطعنامه‌های آتش بس شورای امنیت بود و در نتیجه، اعتراض این شورا و آمریکا را به دنبال داشت.

تجاوز عراقی‌ها به خاک کویت از اوت ۱۹۹۱ آغاز شد. در این ماه نیروهای مسلح عراق وارد منطقه غیر نظامی شدند و تجهیزات نظامی مستقر در این منطقه از جمله موشک‌های کرم ابریشم را به داخل خاک این کشور انتقال دادند. منطقه غیر نظامی پس از پایان جنگ خلیج فارس براساس قطعنامه ۶۸۷ شورای امنیت در مرزهای عراق و کویت تشکیل گردید. هدف از ایجاد این منطقه و حضور یک واحد ناظران سازمان ملل (یونیکام) جلوگیری از نقض مرزها و نظارت بر اقدامات خصمانه یک طرف نسبت به طرف دیگر بود.

در ۱۵ اوت ۱۹۹۱ پلیس مرزی عراق به سوی پلیس مرزی کویت تیراندازی کرد و خساراتی به یک خودروی کویتی وارد ساخت. این حادثه با اعتراض شدید یونیکام روبرو شد و عدم توانایی یونیکام را در جلوگیری از اینگونه تجاوزات نشان داد. اما بغداد اعتراض یونیکام را جدی نگرفت و مجدداً در ۲۷ اوت ۱۹۹۱ یک گروه ۸۰ نفری از نیروی دریایی عراق وارد سواحل شمالی جزیره بوبیان شدند. این نیروها بوسیله ۸ قایق کوچک متعلق به نیروی دریایی عراق پشتیبانی می‌شدند. مأموریت ظاهری آن‌ها جمع‌آوری تجهیزات نظامی باقی مانده در جزیره از زمان جنگ خلیج فارس و انتقال آن‌ها به عراق بود. نیروهای مسلح کویت موفق شدند یکی از قایق‌های عراقی را غرق کنند. روز بعد به دنبال یک برخورد هوایی، ۴۰ نفر از عراقی‌ها دستگیر شدند.^{۱۹} عراق تجاوز به جزیره بوبیان را تکذیب و اعلام کرد که ارتش این کشور هیچگونه تحرکی در جزیره بوبیان نداشته است.

تجاوز عراق به خاک کویت مهم‌ترین نقض جدی آتش بس از زمان پایان جنگ خلیج فارس به شمار می‌رفت و به همین جهت واکنشی که در مقابل این تجاوز صورت گرفت، بسیار شدید بود. دولت کویت در ۲۸ اوت ۱۹۹۱ به طور رسمی به شورای امنیت سازمان ملل متحد شکایت برد و ادعا کرد که نیروهای عراقی وارد جزیره بوبیان شده‌اند و این نقض موافقتنامه آتش بس می‌باشد.^{۱۶} به دنبال آن، شورای امنیت سازمان ملل متحد نفوذ نظامیان عراقی به جزیره بوبیان را نقض مقررات آتش بس خواند و ضمن اعتراض به این حرکت بغداد، خواستار خودداری از تکرار اقدامات مشابه در آینده شد. از طرف دیگر، کشورهای آمریکا، انگلیس، عربستان، مصر و سوریه نیز اقدام عراق در پیاده کردن نیرو در جزیره بوبیان را به عنوان تهدید بالقوه نسبت به تمامیت ارضی کویت و امنیت منطقه خلیج فارس محکوم کردند.

با این حال، در ۱۰ سپتامبر ۱۹۹۱ دولت کویت بار دیگر عراق را متهم به نقض مرزها کرد. در این تاریخ یک وسیله نقلیه عراقی وارد خاک کویت شد و در تیراندازی که صورت گرفت یک پلیس کویتی به قتل رسید. کویت به دنبال حادثه مذکور به شورای امنیت سازمان ملل متحد شکایت کرد. در ۱۵ سپتامبر نیز حادثه مشابهی روی داد و نیروهای نظامی عراق یک پست مرزی کویت را در «ابرق» اشغال کردند. مجدداً در ۱۱ اکتبر کویت خبر از ورود نیروهای عراقی به داخل آب‌های شمالی این کشور داد، اما یونیکام اعلام کرد که نیروهای نظامی عراق در تجاوز ۱۰ سپتامبر دخالتی نداشته‌اند.^{۱۷} باید اشاره کرد که در این زمان کویت در حال مذاکره با آمریکا برای انعقاد یک پیمان دفاعی ده ساله بود. به نظر می‌رسد که دولت کویت برای انعقاد این پیمان نیاز

ارمغانی نداشته است. به نظر آن‌ها در چنین شرایطی بهتر است از صدام حسین که تنها مدافع غرور ملی‌شان محسوب می‌شود، حمایت کنند. بسیاری از مردم عراق، حتی کسانی که از صدام حسین نفرت دارند، اعتراف می‌کنند نسبت به وجود دیکتاتوری که چنین گستاخانه به بزرگترین دشمن یعنی ایالات متحده آمریکا دهن کجی می‌کند، احساس غرور ملی می‌کنند.^{۳۳}

مردم عراق صدام حسین را به خاطر اشغال کویت سرزنش نمی‌کنند، بلکه بر این باورند که این حق عراق بوده که بخشی از سرزمین خود را به مام وطن بازگرداند. آنان نیروهای غربی را که مانع الحاق کویت به عراق شدند، محکوم می‌کنند. وقتی خبرنگاران خارجی از یک دختر ۱۲ ساله عراقی پرسیدند چه کشوری در جنگ پیروز شده گفت: «کویت بخشی از عراق است و عراق در جنگ پیروز شد. آمریکا جنگ را برگزید، اما عراق کویت را بدون جنگ می‌خواهد».^{۳۴}

به هر حال، غلبه بر مشکلات داخلی و بازسازی توان نیروهای نظامی سبب شد که (۱) عراق با قدرت و اعتماد به نفس بیشتری همچنان ادعا کند که کویت بخشی از آن کشور است؛ (۲) عراق با تجاوزات مکرر به خاک کویت و از سرگیری تهدیدات خود، رهبران کویت را در بیم و اضطراب دائم نگهدارد.

افزایش بیم و نگرانی در کویت

به دنبال تهدیدات آشکار عراق، بیش از ۳۰۰ هزار نفر از شهروندان کویتی از طریق هوا، زمین و دریا خاک این کشور را ترک کردند. اکثر آن‌ها به عربستان، شیخ نشین‌های خلیج فارس و کشورهای اروپا و آمریکا رفتند. دولت کویت به دنبال مهاجرت مردم این کشور، با صدور اطلاعیه‌هایی مرخصی‌ها را لغو و اعلام کرد هر کس تا بیست و دوم ماه اوت ۱۹۹۲ به کویت بازنگردد، تحت تعقیب قرار خواهد گرفت.^{۳۵} همچنین شیخ سعدعبداله الصباح ولیعهد و نخست‌وزیر کویت خواستار «هوشیاری بیشتر مردم کویت برای مقابله با مقاصد خشونت‌آمیز رژیم بغداد شد». وی گفت یک «طرح اضطراری» برای مقابله با هرگونه خطر جدید آماده شده است. شیخ سعد به منظور کاهش نگرانی مردم کویت افزود: «برادران شما در نیروهای مسلح در دفاع از کشور شب و روز درآمده‌باش به سر می‌برند» ولیعهد و نخست‌وزیر کویت همچنین به سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و دوست کویت در مورد مقاصد توسعه‌طلبانه دولت عراق هشدار داد و گفت: «جای تعجب نیست که عراق امروز یا فردا به یک دیوانگی دیگر دست بزند».^{۳۶}

آشکار بود که نیروهای مسلح کویت نمی‌توانند در برابر حمله احتمالی عراق مقاومت کنند، همانطور که در تجاوز دوم اوت ۱۹۹۰ نیز کوچکترین مقاومتی از خود نشان ندادند. لذا کویت بلافاصله از آمریکا و دولت‌های غربی درخواست کرد که نیروهای خود را مجدداً به کویت اعزام کنند. به دنبال این درخواست، آمریکا ۷۴۰۰ نفر نیروی نظامی به کویت فرستاد. از این تعداد ۵۰۰۰ نفر از نیروی زمینی آمریکا و بقیه از نیروی دریایی آن کشور بودند.^{۳۷} این بیشترین نیروی بود که بعد از پایان جنگ خلیج فارس، وارد کویت می‌شد. دیگر چنی اظهار داشت که اعزام این نیروها «به خاطر ادعاهای ارضی عراق در روزهای اخیر است که همچنان معتقد است کویت بخشی از عراق است». چنی افزود «عراق حاضر به پذیرفتن واقعیت نیست، این کشور حاضر نیست قبول کند که دو سوم ارتش آن در جنگ از بین رفته است».^{۳۸}

در همین حال اعلام شد که ۳ ناو جنگی آمریکا در کنار جزیره بوبیان مستقر شده است. همچنین گفته شد که تجهیزات نظامی زیادی به این جزیره منتقل گردیده و موشک‌های زیادی نیز به طرف منطقه فاو عراق نشانه‌گیری شده است. ضمناً پنتاگون اعلام کرد که تصمیم گرفته تعداد بیشتری موشک‌های پاتریوت به کویت بفرستد تا این کشور بتواند در برابر حملات احتمالی موشکی عراق از خود دفاع کند.

بدنبال اقدام آمریکا، در لندن اعلام شد که نیروهای بریتانیا به کویت اعزام خواهند شد. مطبوعات فرانسه نیز پیشنهاد کردند که دولت نیروی نظامی به کویت بفرستد. اعزام این نیروها، هم به عنوان آمادگی برای مقابله با ادعاهای مجدد ارضی عراق نسبت به کویت، و هم به عنوان کمک به آموزش ارتش کویت برای پاسخ به تهدیدات عراق، عنوان شد.^{۳۹} هم‌زمان، مانور نظامی آمریکا و کویت را که قرار بود در سپتامبر انجام شود، یک ماه جلو انداختند. در این ماه

توطئه‌ای، توانایی‌های خود را بهبود بخشیده‌اند».^{۴۰} عراق پیش از جنگ خلیج فارس چهارمین ارتش نیرومند را در میان کشورهای جهان در اختیار داشت. در طول جنگ بیش از یک سوم آن از میان رفت و شیرازه بقیه ارتش عراق نیز از هم گسیخت و دو سوم تجهیزات پیشرفته نظامی عراق از بین رفت. با توجه به این مسأله و خلع سلاح تدریجی این کشور توسط کارشناسان سازمان ملل و فشار متحدین، بسیاری بر این باور بودند که عراق در آینده نزدیک نمی‌تواند از نظر نظامی تهدیدی برای کویت و سایر همسایگان خود باشد.

از طرف دیگر، به دنبال جنگ خلیج فارس، عراق با مشکلات عظیم سیاسی و اقتصادی در داخل روبرو شد که از توانایی و استعداد‌های آن می‌کاست. در طول جنگ، چندین هزار تن بمب طی ۹۳ هزار سورتی پرواز روی عراق ریخته شد. افزون بر آن، ۲۸۸ موشک کروز به سوی این کشور پرتاب گردید که ۱۲ فروند آن از زیردریایی‌ها بود. در اثر بمباران‌ها و موشکیاران‌ها تمام تأسیسات و زیرساخت‌های اقتصادی و نظامی عراق از بین رفت. وسعت ویرانی‌ها به اندازه‌ای زیاد بود که می‌توان گفت عراق به دوران ماقبل تاریخ بازگشته بود. برق نبود، خطوط ارتباطات به کلی قطع شده بود، آب آشامیدنی در اختیار نبود، فاضلاب‌ها در سطح شهر جاری و انواع بیماری‌ها به شدت در شهر شیوع یافته بود. در اثر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل، کمبود مواد غذایی و افزایش بهای کالاها به شدت محسوس بود. بسیاری بر این اعتقاد بودند که بازسازی کشور و سروسامان دادن به اقتصاد داخلی، مدت‌ها طول خواهد کشید و تا زمانی که دولت عراق با مشکلات داخلی سرگرم است نمی‌تواند تهدیدی برای همسایگان خود به شمار رود. بعلاوه، به مشکلات سیاسی داخلی نیز باید اشاره کرد. به دنبال سست شدن پایه‌های دیکتاتوری صدام حسین و چراغ سبز آمریکا، کردها در شمال و شیعیان در جنوب کشور قیام کردند. به این ترتیب عراق در جنگ داخلی نیز فرو رفت و بسیاری سقوط صدام حسین را قریب‌الوقوع می‌دیدند.

اما از سال ۱۹۹۲ اوضاع به تدریج برعکس شد. نیروهای مسلح به سرعت دوباره سازمان‌دهی شدند و قیام کردها و شیعیان به شدت سرکوب گردید؛ خرابی‌ها و ویرانی‌های ناشی از جنگ در مدت کوتاهی بازسازی شد؛ محترکان، گرانفروشان، دزدان و غارت‌گران بیت‌المال به جوخه‌های اعدام سرده شدند؛^{۴۱} کشاورزی، با عنوان «نفت‌بایدار» محور توسعه قرار گرفت. با این اقدامات تا حدی با تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل مقابله شد. به این ترتیب، برخلاف انتظار غرب، صدام حسین از با درنیامد، بلکه توانست مجدداً قدرت خود را بازیابد و کنترل کشور را حفظ کند.

به نوشته مطبوعات انگلیس، ارتش عراق دوباره قدرت قبل از شکست در جنگ خلیج فارس را بازیافته^{۴۲} و ساخت سلاح‌های مرگبار مجدداً از سر گرفته شده است. بیل کلینتون رئیس‌جمهور آمریکا در ۳۰ ژانویه ۱۹۹۴ در نامه‌ای به رهبران کنگره آمریکا ضمن ابراز نگرانی از اینکه عراق هنوز به انبار کردن سلاح‌های مخصوص کشتار جمعی ادامه می‌دهد، نوشت: «هوشیاری یک ضرورت است، زیرا معتقدیم صدام رئیس‌جمهور عراق متعهد به بازسازی قابلیت‌های سلاح‌های مخصوص کشتار جمعی به ویژه سلاح‌های هسته‌ای است».^{۴۳}

در واقع، آنچه متحدین در جریان جنگ خلیج فارس از بین بردند، تأسیسات نظامی و کارخانه‌های ساخت جنگ‌افزار بود. مقادیر زیادی از سلاح‌های مخصوص کشتار جمعی که در طول جنگ از بین نرفته بود، بعداً توسط کارشناسان سازمان ملل نابود شد. اما آنچه در طول جنگ و پس از آن از میان نرفت، دانش و تکنولوژی ساخت این سلاح‌ها بود. بنابراین، طبیعی است که عراق با در اختیار داشتن دانش فنی لازم، در مدت کوتاهی بتواند جنگ‌افزارهای مذکور را مجدداً تولید کند.

از طرف دیگر، بازسازی سریع اقتصادی و نظامی کشور و شکست نیروهای مخالف، حمایت از صدام حسین را در میان مردم عراق افزایش داد. صدام حسین توانست با تکیه بر شعار حاکمیت ملی و ترسیم شیخ فروپاشی ملی، مردم را در کنار خود نگهدارد. بسیاری از مردم عراق معتقدند که همه مشکلات آن‌ها ناشی از سیاست‌های آمریکا و هم‌پیمانان آن کشور است. مردم عراق به این نتیجه رسیده‌اند که دنیای غرب جز تحقیر و حقارت برای آنان

مانور معروف به چماق مشتاق^{۳۰} با شرکت ۷۴۰۰ نفر از نیروهای دریایی و زمینی آمریکا انجام شد. این یکی از بزرگترین مانورهایی بود که پس از جنگ خلیج فارس صورت می گرفت.

بعلاوه، کویت به منظور مقابله با ادعاهای ارضی عراق و تهدیدات آن کشور تدابیر امنیتی دیگری نیز اتخاذ کرد. در این مورد می توان از احداث يك ديوار امنیتی در مرزهای کویت با عراق، احداث ۲۰ پایگاه نظامی و انعقاد موافقتنامه های امنیتی با آمریکا، انگلیس و فرانسه نام برد.

احداث ديوار امنیتی در مرزهای عراق - کویت

به دنبال تجدید ادعاهای ارضی و تجاوزات مکرر نیروهای عراق به خاک کویت، این کشور تصمیم گرفت يك ديوار امنیتی در مرزهای خود با عراق ایجاد کند. احداث این ديوار یا منطقه امنیتی که از طرف کویت به نام «سور چهارم» نام گرفته بیش از ۵۰۰ میلیون دلار هزینه دربر خواهد داشت. این خط دفاعی حدود ۲۱۰ کیلومتر طول دارد و از مرزهای عراق و کویت در خلیج فارس شروع می شود و تا مرز عربستان سعودی امتداد خواهد یافت. مرحله اول این طرح شامل ایجاد يك کمربند امنیتی شامل خندقی به طول ۲۰۷ کیلومتر، عمق ۳ متر و عرض ۵ متر در طول مرز صحرایی کویت با عراق است. در مرحله دوم، يك ديوار شنی به ارتفاع ۵ متر ساخته خواهد شد. سپس موانع الکترونیکی، مین ها، تیربارهای اتوماتیک، نورافکن ها و دستگاه های یابنده الکترونیکی نصب خواهد شد.

عبدالله الطیف عبدالله الراودان ناظر طرح، هدف از ایجاد این کمربند امنیتی را حفظ کویت در برابر مقاصد تجاوزگرانه رژیم عراق و تهدید مستمر آن کشور نسبت به حاکمیت، امنیت و ثبات کویت اعلام کرد. وی در این مورد اظهار داشت: «این کمربند بخشی از يك طرح یکپارچه برای استفاده از دستگاه های مراقبت و تجهیزات و سیستم های پیچیده امنیتی برای حراست از مرز کویت است».

شیخ جابر محمود الجابر وزیر کشور کویت نیز در توجیه این طرح گفت: «مسئله ما با عراق تنها در شخص صدام خلاصه نمی شود زیرا وی نماینده يك رژیم است و بقیه افراد این رژیم هر يك به تنهایی يك صدام کوچکترند.» وی افزود: «اگر صدام حسین این بار موفق نشد کویت را برای همیشه اشغال کند، بی تردید این کار را با طرح نقشه های دیگری دنبال خواهد کرد و این خطر ایجاب می کند که کویت بین خود و عراق ديوار بکشد.»^{۳۱} از طرف دیگر، شیخ سالم الصباح وزیر خارجه کویت ضمن ابراز نگرانی از سیاست های توسعه طلبانه عراق اظهار داشت که کشورهای خلیج فارس از این به بعد ناگزیرند طمع ورزی ها و چشمداشت های عراق را بدون توجه به اینکه چه کسی در آنجا قدرت را در دست دارد، در نظر داشته باشند.

در زمان احداث این کمربند امنیتی، تنش در مرزهای عراق و کویت به شدت بالا گرفت. این کمربند امنیتی از میان مزارع کشاورزان عراقی، که بموجب تصمیمات کمیته مرزی سازمان ملل، به کویت داده شده، می گذرد. این مسأله سبب اعتراض و تظاهرات خشمگینانه صدها کشاورز عراقی شد. کشاورزان عراقی در حالی که با بیل و چوبدستی مجهز بودند به داخل قلمرو کویت یورش بردند تا از ادامه حفر خندق امنیتی توسط کویت، جلوگیری کنند. سخنگوی یونیکام اعلام کرد عراقی ها با بیل و چوبدستی به تعقیب کارگرانی که سرگرم کندن خندق بودند، پرداختند. تظاهرکنندگان عراقی سپس به سوی نیروهای ناظر سازمان ملل متحد که سعی داشتند مانع ورود آن ها به خاک کویت شوند سنگ پرتاب کردند. عراقی های معترض می گفتند ایجاد این خندق امنیتی مزارع آن ها را نابود می کند.

به دنبال آن، دولت عراق ادعا کرد که نیروهای کویت به سوی تظاهرکنندگان که از ام القصر و صفوان آمده بودند، آتش گشوده اند. متعاقب آن، پطرس غالی دبیرکل سازمان ملل از افزایش تنش در مرزهای عراق و کویت اظهار نگرانی کرد و از مقامات کویتی خواست که ایجاد کمربند امنیتی در مرز با عراق را متوقف سازند.

امادر همین حال دولت آمریکا اعلام کرد که این کشور از حق کویت برای حفر سنگر امنیتی در خاک خود که پس از عبور غیر قانونی صدها عراقی از مرز

صورت گرفته، حمایت می کند. پشتیبانی آمریکا سبب شد که کویت طرح احداث ديوار را دنبال کند. برای حل مشکل کشاورزان عراقی، دولت کویت اعلام کرد خسارات وارده به صاحبان عراقی این مزارع را در صورت تخلیه زمین ها پرداخت خواهد کرد.

به هرحال، برخلاف اظهارات مقامات کویتی، احداث این ديوار امنیتی به هیچ وجه نمی تواند از تجاوزات بعدی عراق به خاک کویت جلوگیری کند و به محض حمله نیروهای مسلح عراق در هم شکسته خواهد شد کما اینکه خط دفاعی مازینو، ديوار بارلو و ديوار برلن نیز سرانجام فروپاشید. با این وجود، ديوار امنیتی کویت می تواند از نفوذ اعراب بدوی و خرابکاران عراقی به داخل خاک کویت، جلوگیری کند.

طرح احداث ۲۰ پایگاه نظامی

غیر از ایجاد کمربند امنیتی، وزارت کشور کویت قرارداد ساخت ۲۰ پایگاه نظامی در طول مرز این کشور با عراق را با يك شرکت خارجی بسته است. این پایگاه ها که مجهز به سیستم های هشدار دهنده است، در فاصله ۱۰ کیلومتری یکدیگر ساخته می شوند. پایگاه نظامی عبدلی در مرز کویت و عراق پس از تعمیر و بازسازی به صورت مرکز فرماندهی و هماهنگی سایر پایگاه ها در خواهد آمد.

دو پایگاه مهم نظامی و استراتژیک نیز در جزایر وره و بوبیان تأسیس خواهد شد. به گفته يك مقام مسئول امنیتی کویت، این دو جزیره به دو پایگاه نظامی دائمی مجهز به پیشرفته ترین تکنولوژی های نظامی زمینی، هوایی و دریایی و همچنین انبار انواع تجهیزات نظامی تبدیل خواهد شد. وی این دو پایگاه را اولین پایگاه های نظامی در خلیج فارس از نظر تجهیزات پیشرفته نظامی خواند و گفت این دو پایگاه ضمن تأمین امنیت کویت درجه امنیتی برای کشورهای منطقه نیز خواهد بود. این مقام کویتی اضافه کرد: از این پس بخشی از مانورهای مشترک نظامی این کشور با آمریکا، انگلیس و فرانسه در این جزایر برگزار خواهد شد.

از طرف دیگر، به دنبال انعقاد قرارداد همکاری نظامی میان واشنگتن و کویت، این کشور به آمریکا اجازه داده که از این جزیره به عنوان یکی از پایگاه های نظامی خود استفاده کند. آمریکا با نصب تجهیزات الکترونیکی و جاسوسی در این جزیره آن را به يك پایگاه جاسوسی تبدیل کرده است. امیر کویت نیز تأکید کرده که بموجب قرارداد مذکور محل اصلی استقرار نیروهای آمریکایی جزیره بوبیان خواهد بود.

جزیره بوبیان که بزرگترین جزیره کویت است، در نزدیکی مرزهای عراق و کویت در خلیج فارس واقع شده و موقعیتی حساس و استراتژیک دارد. کویت با احداث يك پل این جزیره را به سرزمین اصلی خود مرتبط کرده است. عراق در طول سال های گذشته همواره خواستار واگذاری این جزیره به آن کشور و مایل به احداث يك پایگاه بزرگ نظامی و ترمینال های صدور نفت در آنجا بود اما کویت همواره با درخواست های عراق مخالفت می کرد.

اخیراً دولت کویت به منظور تحکیم حاکمیت خود در این جزایر، تصمیم گرفته آن ها را به يك منطقه آزاد صنعتی و تجاری تبدیل کند. رئیس اتحادیه صنعت گران کویت در این مورد اظهار داشته است کشورش در چارچوب استراتژی سیاسی و صنعتی آینده کویت چندین طرح بزرگ صنعتی با سرمایه گذاری کشورهای آمریکا، انگلیس، فرانسه، ژاپن و استفاده از تجربیات کارشناسان اقتصادی و صنعتی این کشورها در جزایر وره و بوبیان احداث می کند. کویت همچنین در نظر دارد با توجه به ذخایر نفت و گاز این کشور، چند طرح بزرگ در زمینه صنایع پتروشیمی برای صادرات در این دو جزیره ایجاد کند.

موافقتنامه امنیتی کویت و آمریکا

دولت کویت در ۱۹ سپتامبر ۱۹۹۱ يك پیمان دفاعی و امنیتی ده ساله با آمریکا منعقد کرد. در مورد علل انعقاد این موافقتنامه، وزیر اطلاعات کویت اظهار داشت: «در شرایطی که رژیم عراق خطری برای امنیت کویت به شمار می آید و مرزهای این کشور توسط عراق نقض می شود، امضای قرارداد امنیتی

در اواخر ژوئن ۱۹۹۲، محمد باقر حکیم رهبر شورای عالی انقلاب اسلامی عراق، گروه شیعه مخالف صدام حسین، یک دیدار رسمی از کویت به عمل آورد و به گرمی مورد استقبال قرار گرفت. این امر حاکی از تغییر سیاست رسمی کویت نسبت به حفظ تمامیت ارضی عراق و ایجاد یک کشور شیعه در جنوب عراق بود. اما برخی گزارشها حاکیست که حکیم در ملاقات با رهبران کویت حاضر نشده تجزیه عراق را بپذیرد.

افزون بر آن، کویت از جلال طالبانی رئیس اتحادیه میهنی کردستان عراق در مارس ۱۹۹۳ دعوت کرد تا از کویت دیدار نماید. طالبانی نماینده کردها در هیئت رئیسه سه نفره کنگره ملی عراق است. وی علامت گذاری مرزهای جدید

عراق و کویت را که توسط کمیته سازمان ملل انجام شده، پذیرفته است. این موفقیت بزرگی برای کویت محسوب می شود. کردستان عراق با مرزهای جنوبی آن کشور و کویت صدها کیلومتر فاصله دارد. در این منطقه شیعیان سکونت دارند که از علامت گذاری مرزهای جدید خشنود نیستند زیرا برخی از اراضی آن‌ها در داخل کویت قرار گرفته است.

کویت همچنین از ژنرال حسن نقیب، یکی از افسران ارشد سابق عراق برای دیدار از این کشور دعوت بعمل آورده است. وی یکی دیگر از سه نفر هیئت رئیسه کنگره ملی عراق است و نماینده اعراب سنی در آن به شمار می رود. با این حال، کویت تاکنون در مورد تجزیه عراق توفیقی به دست نیاورده است زیرا نه تنها رهبران مخالف عراق تجزیه این کشور را نپذیرفته اند، بلکه دولت‌های آمریکا، ترکیه، سوریه و ایران نیز مخالفت خود را با تجزیه عراق اعلام داشته اند.

بحران موشک‌ها در ژانویه ۱۹۹۳

به دنبال یک رشته تجاوز مرزی نیروهای مسلح عراق در طول مرزهای شمالی کویت در دسامبر ۱۹۹۲ و ژانویه ۱۹۹۳، تنش در خلیج فارس به شدت افزایش یافت. این مسأله همزمان با نصب ستون‌ها و علائم مرزی در طول مرز مشترک عراق و کویت بود. حوادث مرزی بیشتر در منطقه ام‌القصر روی می داد. بر پایه تصمیمات کمیته سازمان ملل برای علامت گذاری مرزهای عراق و کویت، تأسیسات نظامی عراق در بندر ام‌القصر جزو خاک کویت محسوب شده بود و می‌بایست به کنترل نیروهای ناظر سازمان ملل متحد درآید. اما عراقی‌ها با واگذاری پایگاه نظامی ام‌القصر به کویت به شدت مخالفت می کردند. بعلاوه، عراق می‌بایست شش پایگاه مرزی خود را که بموجب تصمیمات کمیته مذکور در خاک کویت قرار گرفته برچیند. عراقی‌ها در این مورد نیز اصرار داشتند. افزون بر آن، یک مسأله دیگر نیز باعث افزایش تنش در مرزهای عراق و کویت شد و آن مربوط به تجهیزات نظامی مستقر در پایگاه نظامی ام‌القصر و دیگر پاسگاه‌های مرزی بود.

عراقی‌ها برای انتقال تجهیزات نظامی مستقر در انبارهای پایگاه نظامی ام‌القصر چهاربار در ژانویه ۱۹۹۳ به منطقه غیر نظامی تجاوز کردند. از جمله سلاح‌های نگهداری شده در این انبارها، موشک‌های کرم ابریشم ساخت چین بود. این موشک‌ها دارای برد ۸۰ کیلومتر است و مشمول ممنوعیت سازمان ملل بر سلاح‌های کشتار دسته جمعی نمی‌شد. با توجه به اینکه مرزهای جدید عراق و کویت که توسط کمیته سازمان ملل علامت گذاری شده بود از ۱۵ ژانویه ۱۹۹۳ رسمیت پیدا می کرد، عراقی‌ها قصد داشتند پیش از این تاریخ تجهیزات خود را از این انبارها خارج کنند. در اول ژانویه ۱۹۹۳ یک گروه ۲۰۰ نفری از عراقی‌ها وارد پایگاه نظامی ام‌القصر شدند و بخشی از تجهیزات نظامی مستقر در این پایگاه را به داخل خاک عراق انتقال دادند. در ۱۰ ژانویه مجدداً به منطقه غیر نظامی نفوذ کردند و قسمت دیگری از جنگ‌افزارهای برجای مانده را به داخل خاک عراق منتقل کردند. در ۱۳ ژانویه عراقی‌ها بار دیگر به این منطقه تجاوز کردند.

عراقی‌ها اظهار داشتند یونیکام به خوبی آگاه بوده که قرار است یک مقاطعه کار غیرنظامی با سرعت انبارها را پیش از فرا رسیدن تاریخ ضرب‌العجل تخلیه کند، اما یونیکام درباره این گزارش‌ها سکوت اختیار کرد.

با آمریکا، حق کویت است.^{۳۲} امیر کویت نیز در توجیه انعقاد موافقتنامه امنیتی با آمریکا گفت: «کویت کشوری کوچک با جمعیتی اندک است و به تنهایی نمی‌تواند از خود دفاع کند.»^{۳۳}

به هرحال، به موجب قرارداد مذکور کویت تسهیلات هوایی، دریایی و زمینی در اختیار نیروهای آمریکایی قرار می‌دهد، منجمه آمریکا می‌تواند از پایگاه هوایی علی‌السالم استفاده کند. این پایگاه در حال حاضر توسط واحد مهندسی ارتش آمریکا در حال بازسازی است و در آن، چند اسکادران از جنگنده‌های آمریکایی و نیز گروهی از کارشناسان فنی نیروی هوایی آمریکا استقرار خواهند یافت. همچنین، نیروهای دریایی آمریکا می‌توانند از تسهیلات دریایی و پایگاه دریایی شیوخ کویت استفاده کنند.

از طرف دیگر، بموجب این قرارداد واحدهایی از نیروی زمینی آمریکا برای بازسازی ارتش کویت و آموزش نظامی آن‌ها به اقامت خود در این کشور ادامه خواهند داد. برگزاری مانورهای نظامی مشترک کویت و آمریکا نیز از جمله مفاد این قرارداد است. همچنین آمریکا براساس این قرارداد تجهیزات سنگین نظامی مشتمل بر موشک‌های هوا به هوا، زمین به هوا و ضدکشتی هارپون، ادوات مخابراتی و رادار در خاک کویت مستقر خواهد کرد.

این قرارداد کویت را متعهد می‌سازد که سلاح‌های دریافت شده از آمریکا را در اختیار طرف ثالث قرار ندهد و نیز از آن‌ها در عملیات تهاجمی استفاده نکند. براساس این قرارداد، هزینه تأسیسات نظامی، اداری، راه‌سازی، احداث جاده‌های نظامی، ایجاد انبارهای تسلیحاتی، توسعه بندر و فرودگاه‌ها و ساخت واحدهای مسکونی برعهده دولت کویت خواهد بود.

آمریکا با انعقاد موافقتنامه مذکور به یکی از اهداف بلندمدت خود در خلیج فارس دست یافت. سیاست آمریکا نسبت به خلیج فارس پس از فروپاشی نظام دو قطبی به هیچ وجه تغییر نکرده است. اگر آمریکا در گذشته برای توجیه حضور خویش در این منطقه، تهدیدات شوروی را مطرح می‌کرد، از این پس می‌تواند از تهدیدات عراق به عنوان بهانه‌ای برای این امر استفاده کند. از طرف دیگر، دولت کویت موافقتنامه‌های مشابهی با دولت‌های انگلستان و فرانسه امضاء کرده است. مذاکرات اولیه برای امضای موافقتنامه‌ای از این دست با روسیه نیز صورت گرفته است. کویت اظهار تمایل کرده که با چین هم موافقتنامه‌ای امضاء کند، اما دولت چین با انعقاد چنین موافقتنامه‌ای مخالفت و اعلام کرده که «قانون اساسی این کشور امضاء قرارداد دفاعی یا امنیتی با هر کشوری را ممنوع ساخته است.»

تلاش کویت برای تجزیه عراق

از سرگیری ادعاهای ارضی عراق و تهدیدات این کشور نسبت به کویت موجب شد که کویت موضع رسمی خود را در برابر عراق تغییر دهد. تا آن زمان، کویت نیز مانند سایر کشورهای عربی ظاهراً از تمامیت ارضی عراق حمایت می‌کرد، اما از ژوئیه ۱۹۹۲ به بعد خواستار تجزیه عراق به سه کشور کوچک نوادی شد. شیخ سالم الصباح وزیر امور خارجه و معاون نخست‌وزیر کویت این ادعا را که عراق بدون صدام حسین تجزیه خواهد شد، رد کرد و اعلام داشت: «باقی ماندن صدام در قدرت باعث خواهد شد عراق به اجزای کوچکتری تقسیم گردد زیرا در حال حاضر در شمال و جنوب عراق این تمایل وجود دارد.»^{۳۴} وی گفت نیروهای غربی در طول جنگ خلیج فارس می‌بایست به جنگ با عراق تا برکناری صدام ادامه دهند. وزیر امور خارجه کویت همچنین هرگونه آشتی با عراق را تا زمانی که دولت کنونی عراق قدرت را در دست دارد مردود دانست و آشتی با بغداد را مشروط به برقراری یک حکومت مورد قبول جهان عرب در عراق کرد.

به دنبال آن، کویت تلاش‌هایی به منظور تجزیه عراق به عمل آورد. پس از ملاقات رهبران کرد عراق با برخی گروه‌های کوچک مخالف دولت عراق در وین و سپس پذیرش رسمی نمایندگان این گروه‌ها توسط جیمز بیکر وزیر امور خارجه آمریکا، کویت حمایت خود را از ایجاد یک کشور مستقل کرد در شمال عراق اعلام کرد.^{۳۵} و این درحالی بود که جیمز بیکر در ملاقات با نمایندگان گروه‌های مخالف دولت عراق بر حفظ تمامیت ارضی عراق تأکید کرده بود.

هدف يك موشك ضد هوائي شليك شده از طرف پدافند هوائي عراق قرار گرفته است.

همزمان با حملات موشکی مذکور، نقاط مختلف عراق بوسیله ۱۱۰ جنگنده بمب افکن آمریکایی، انگلیسی و فرانسوی بمباران شد. در حملات مذکور پایگاه های موشکی، مراکز رادار، پایگاه های ضد هوائي و مراکز ساخت سلاح های مخصوص کشتار جمعی عراق هدف قرار گرفت. پس از انجام حملات هوائي، نیروهای غربی اعلام کردند که هواپیماهای آنها همه صحیح و سالم به پایگاه های خود بازگشته اند. در مورد میزان تلفات، راديو بغداد گزارش داد که بر اثر بمباران ها ۴ نفر کشته شده اند. این شدیدترین حمله هوائي

توسط آمریکا و متحدان بعد از جنگ خلیج فارس بود.

در همین زمان، درگیری های خونینی بین نیروهای نظامی عراق و کویتی ها در مرزهای دو کشور روی داد. چند واحد از نیروهای نظامی عراق که از مرز عبور کرده و وارد خاک کویت شده بودند، زیر آتش شدید نیروهای کویتی قرار گرفتند. بر اثر این آتشباری ها چندین نفر از نیروهای نظامی دو طرف کشته و زخمی شدند. سرانجام نیروهای عراق به داخل خاک خود عقب نشینی کردند.

سه ساعت پس از حملات مذکور، صدام حسین در يك سخنرانی تلویزیونی ضمن تأیید این حمله از قوای نظامی عراق خواست که «هواپیمای متحدین را سرنگون کنند» وی اظهار داشت که «جهاد جدیدی آغاز شده و جنایتکاران مجدداً بازگشته اند». صدام حسین در سخنرانی خود به کویت نیز اشاره کرد و گفت «آنچه اینک در منطقه روی می دهد، ناشی از حرص و آز و جاه طلبی های خاندان صباح است. حساب این خاندان، از حساب مردم کویت جداست». وی تأکید کرد که از متجاوزین انتقام خواهد گرفت.

به هر حال، بعد از حملات مذکور، عراق ۶ پاسگاهی را که قرار بود از خاک کویت برچیند جمع آوری کرد. تخلیه نیروهای پلیس از پاسگاه های مذکور با دو روز تأخیر صورت گرفت. در این پاسگاه ها که در فاصله ۴۵ کیلومتری از یکدیگر قرار داشتند، جمعاً ۵ افسر و ۴۱ نفر پلیس مرزی به سر می بردند که تمام آن ها به خاک عراق بازگشتند. اما عراقی ها فرصت نکردند که تیرلرها، تجهیزات سنگین نظامی، چادرها و دیگر وسایل خود را همراه ببرند. همچنین يك روز بعد از حملات مذکور دولت کویت اعلام کرد که ۷ حلقه چاه نفت را که بر اساس خط مرزی جدید بین کویت و عراق در خاک این کشور قرار گرفته، پس گرفته است.

امنیت کویت سراب یا واقعیت

وقتی در ژانویه ۱۹۹۳ صدام حسین اعلام کرد که از متجاوزان انتقام خواهد گرفت، هیچکس حرف وی را باور نکرد. البته اخطارهای صدام حسین در مورد حمله به کویت قبل از اوت ۱۹۹۰ را نیز کسی جدی نگرفته بود، اما او هرچه را که تاکنون گفته انجام داده است. از جمله، در ۲۶ آوریل ۱۹۹۳، خبرگزاری ها گزارش دادند که ۱۴ نفر عراقی مسلح در کویت دستگیر شده اند. طبق اظهارات مقامات کویتی ۳ نفر از آنان کویتی و بقیه عراقی بوده اند. این عده با دو وسیله نقلیه از مرز عبور کرده و وارد خاک کویت شده بودند. یکی از این افراد يك بمب به وزن ۲۵۰ کیلوگرم از مواد منفجره برای عملیات در کویت به همراه داشت. این گروه ادعا کردند قصد داشته اند جرح بوش رئیس جمهور آمریکا را در سفر به کویت در ماه آوریل ۱۹۹۳ به قتل برسانند.^{۳۶}

هرچند توطئه قتل رئیس جمهور آمریکا خنثی شد، اما این مسأله نشان داد که انعقاد پیمان های امنیتی و حضور سربازان آمریکایی در کویت به هیچ وجه امنیت این کشور را تضمین نکرده است. همچنین با وجود حملات سنگین هوایی به عراق در ژانویه ۱۹۹۳، تجاوزات عراق به خاک کویت همچنان ادامه

داشته است. بر اساس گزارشهای منتشره، در ماه مه ۱۹۹۳ حداقل دو برخورد نظامی بین نیروهای دو کشور روی داده است. در یکی از این برخوردها نیروهای عراقی مستقر در پاسگاه «صنم» ۲۰ گلوله توپ به طرف نیروهای کویتی در پاسگاه «ام صدریه» شلیک کرده اند و نگهبانان مرزی کویت نیز به آتش آنها پاسخ داده اند.

دولت عراق استدلال می کرد که اقدام برای انتقال تدارکات غیر نظامی از مناطقی که تا همین اواخر متعلق به آن بوده تحت شرایط موافقتنامه منعقد بین عراق و ناظران سازمان ملل در نوامبر ۱۹۹۲ غیر قانونی نیست. بعلاوه، اظهار می داشت که تنها بعد از اینکه نیروهای نظامی سازمان ملل در نابود ساختن این موشک ها کوتاهی کردند، آن ها را به داخل خاک عراق انتقال دادند تا کویت نتواند از آن ها استفاده کند.

یونیکام ادعای عراق را رد کرد و اظهار داشت که عراقی ها که برخی از آنان مسلح بوده اند دستورات آنها را نادیده گرفته و اعضای یونیکام را تهدید کرده اند. طبق اظهار یونیکام، اعضای آن کوشیده اند راه عراقی ها را مسدود و

تجهیزات نظامی را ضبط کنند، اما عراقی ها با بولدوزر جاده دیگری ایجاد کرده اند. به هر حال، یونیکام اقدام عراقیها در عبور از مرز و انتقال موشک ها به داخل خاک عراق را يك تجاوز آشکار اعلام کرد و خاطر نشان ساخت که این حادثه نقض آشکار قلمرو کویت و نادیده گرفتن قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل در مورد سلاح های رها شده از طرف نیروهای نظامی عراق در خاک کویت پس از جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ است.

شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز تجاوزات مکرر عراق را نقض آشکار قطعنامه های آتش بس توصیف و آن را محکوم کرد. شورای امنیت همچنین با توجه به ناتوانی یونیکام در جلوگیری از تجاوزات عراقی ها با درخواست دبیرکل سازمان ملل در ۱۹ ژانویه ۱۹۹۳ مینی بر افزایش تعداد نیروهای ناظر سازمان ملل در مرزهای عراق و کویت موافقت کرد. در نتیجه، سه گردان مکانیزه و لجستیکی و ۲۰ هلی کوپتر جدید به منظور دفاع از مرزهای عراق و کویت در اختیار یونیکام قرار گرفت. به این ترتیب تعداد نیروهای یونیکام از ۳۰۰ ناظر غیر نظامی به بیش از ۳۶۴۵ نفر نیروی نظامی افزایش یافت.

حمله موشکی آمریکا به بغداد

تجدید ادعاهای ارضی عراق نسبت به کویت، خودداری عراق از واگذاری اراضی انتقالی به کویت، عدم تمایل به برچیند ۶ پاسگاه مرزی، تجاوزات مکرر به خاک کویت، انتقال موشک های کرم ابریشم و سایر تجهیزات نظامی از منطقه غیر نظامی به داخل خاک عراق، بی اعتنائی به قطعنامه های شورای امنیت، بازسازی ارتش عراق و تجهیز دوباره آن، از سرگیری ساخت سلاح های مرگبار، پنهان کردن انبارهای سلاح های مخصوص کشتار جمعی و مراکز ساخت آن، عدم واگذاری ۷ حلقه چاه نفت به کویت، و نادیده گرفتن مناطق ممنوعه پروازی، کاسه صبر آمریکا را لبریز کرد. مسائل مذکور سبب شد که آمریکا عراق را مورد شدیدترین حملات موشکی و بمباران های هوائي قرار دهد. به طوری که از زمان پایان جنگ خلیج فارس سابقه نداشت.

در شامگاه ۱۳ ژانویه ۱۹۹۳ که همزمان با دومین سالگرد نخستین حمله آمریکا و متحدان به کویت بود، نیروی دریایی آمریکا با پرتاب ۳۳ موشک کروز توماهاک از ناوهای خود در خلیج فارس و دریای سرخ بغداد را هدف قرار داد. موشک های کروز توماهاک دارای کلاهک های انفجاری با وزن ۴۵۰ کیلوگرم هستند، طول آن ها ۷۶ متر و برد مؤثرشان ۱۳۰۰ کیلومتر است. این موشک ها با سرعتی معادل ۸۸۰ کیلومتر در ساعت حرکت می کنند و چون خط پرواز آن ها در فاصله بسیار نزدیکی نسبت به زمین قرار دارد از طرف دستگاه های رادار قابل پیگیری و ردیابی نیستند و جزو دقیق ترین و پیشرفته ترین موشکهای دریا به زمین نیروی دریایی آمریکا به شمار می روند.

به هر حال، پنتاگون اعلام کرد که هدف حملات موشکی مذکور، یکی از دو پایگاه اتمی عراق بوده که در نخستین جنگ خلیج فارس نابود نشده بود، اما این موشک باران، اثرات مصیبت باری نیز در مرکز شهر داشت؛ از جمله هتل الزشید در بغداد که مرکز تجمع خبرنگاران خارجی بود، هدف قرار گرفت و بر اثر فرود آمدن سقف سالن انتظار آن، ۳۰ نفر کشته و زخمی شدند. مارلین فیتزواتر سخنگوی کاخ سفید در مورد اصابت موشک به هتل الزشید گفت با دقتی که موشک های کروز توماهاک دارند، همچنین قدرت انفجاری فوق العاده آنها، این حادثه نمی تواند مربوط به موشک های ما باشد. احتمالاً هتل الزشید

در هائیتی و دیگر بحران‌های سیاست خارجی آن کشور و نیز وسواس و حساسیتی که آمریکائی‌ها در پیشبرد روند صلح خاورمیانه دارند، تهدید تلویحی نسبت به کویت را مناسب دانسته بود. دولت عراق در روز به شورای امنیت سازمان ملل متحد مهلت داد که تحریم‌ها را لغو کند و اعلام کرد در غیراین صورت به اقدام نامشخصی دست خواهد زد.

آمریکا نیز از فرصتی که عراق فراهم کرده بود، به خوبی استفاده کرد. ایالات متحده از یک طرف بر تعداد نیروهای نظامی خود در خلیج فارس افزود و تأمین بخشی از هزینه آن را برعهده عربستان سعودی و کویت گذاشت و از سوی دیگر شروع به فروش جنگ‌افزارهای جدید به کشورهای منطقه کرد. هرچند دولت عراق بعداً نیروهای خود را از مرز کویت فراخواند، اما آمریکا به گسیل نیرو ادامه داد. همچنین، در اثر پافشاری آمریکا شورای امنیت قطعنامه‌ای صادر کرد و به موجب آن هرگونه تحریک نظامی در جنوب عراق را ممنوع ساخت. پس از تصویب این قطعنامه، نماینده آمریکا در سازمان ملل متحد گفت اگر عراق از مفاد قطعنامه جدید شورای امنیت کوچکترین تخلفی کند، ایالات متحده در برابر این کشور متوسل به زور خواهد شد.

یک ماه بعد، دولت عراق ناگزیر شد مرزهای خود را با کویت به رسمیت بشناسد. شورای انقلاب عراق به ریاست صدام حسین در ۱۰ نوامبر ۱۹۹۴ اعلام کرد که مرزهای بین‌المللی عراق با کویت را به رسمیت شناخته و احترام گذاشتن به این مرزها را پذیرفته است. پارلمان عراق نیز در همین روز به شناسایی کویت در محدوده مرزهای تعیین شده بوسیله کمیته سازمان ملل متحد رای مثبت داد. دولت عراق به این ترتیب حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال کویت را براساس قطعنامه ۸۳۳ شورای امنیت به رسمیت شناخت. در شناسایی استقلال و تمامیت ارضی کویت، دولت روسیه نقش اساسی داشت و آندره کوزیرف وزیر خارجه روسیه در این مورد تلاش بسیاری کرد. دولت عراق برای لغو تحریم‌های اقتصادی شورای امنیت سازمان ملل متحد ناگزیر به این امر شد. اما شورای امنیت بار دیگر تحریم‌ها را تمدید کرد و آمریکا نیز اعلام داشت که عراق باید تمام قطعنامه‌های سازمان ملل را اجرا نماید.

همچنین در سپتامبر ۱۹۹۳ وزارت کشور کویت اعلام کرد که گروهی از نیروهای مسلح عراقی به پست مرزی «ام سدیده» واقع در شمال آن کشور حمله کرده‌اند. به ادعای کویت در این حمله هیچگونه تلفاتی به نیروهای کویتی وارد نیامده است. کویت بلافاصله از نیروهای یونیکام درخواست کمک کرد، اما وقتی نیروهای مذکور به محل رسیدند، آرامش برقرار شده بود. در همین ماه، نیروهای مسلح عراق به سوی کارگران یک شرکت کویتی که سرگرم حفرخندق در مرز با عراق بودند، آتش گشودند.

در نوامبر ۱۹۹۳ نیز نیروهای مسلح عراق وارد خاک کویت شدند و سعی کردند گروهی از کارگران کویتی را برپایند. این کارگران سرگرم حفرخندق در مرزهای عراق و کویت بودند. براساس اظهار منابع کویتی، در اثر تبادل آتش

بین نیروهای مسلح عراق و کویت دو سرباز عراقی کشته و زخمی شده بودند. به دنبال آن، وزیر مشاور در امور کابینه کویت اعلام کرد که تجاوز جدید عراق به خاک کویت منعکس کننده سیاست دامنه‌دار تجاوز بغداد به کویت است. وی افزود عراق بر ناپدید گرفتن قطعنامه‌های شورای امنیت در مورد جنگ ۱۹۹۱ خلیج فارس اصرار می‌ورزد.

در همین حال پارلمان کویت نیز نگرانی خود را از موارد مکرر نقض مرز شمالی آن کشور ابراز داشت و تأکید کرد که ملت و دولت کویت هیچگونه لطمه‌ای را به امنیت، تمامیت ارضی و حاکمیت کشورشان تحمل نخواهند کرد. پارلمان کویت همچنین از شورای امنیت سازمان ملل متحد درخواست کرد برای پایان دادن به نقض حریم مرزی این کشور، دولت عراق را زیر فشار قرار دهد.

از طرف دیگر، شورای امنیت سازمان ملل متحد نیز از موارد نقض مرزهای عراق و کویت به شدت ابراز نگرانی نمود و بغداد را مسئول این حوادث اعلام کرد. شورای امنیت ضمن یادآوری وظایف عراق بر طبق قطعنامه ۶۸۷ شورای امنیت، از عراق خواست تا خدشه‌ناپذیر بودن مرز بین‌المللی و قطعنامه‌های شورا را رعایت و تدابیر لازم برای جلوگیری از هرگونه تجاوز به این مرزها اتخاذ کند.

اما با وجود توصیه‌های شورای امنیت، لحن سخنان مقامات عراقی نسبت به کویت تندتر شد. طه یاسین رمضان معاون رئیس جمهور عراق که در ژوئیه ۱۹۹۳ به مناسبت بیست و پنجمین سالگرد روی کار آمدن حزب بعث عراق سخنرانی می‌کرد، تأکید نمود که: «ام المعمارک (مادر جنگ‌ها) همچنان ادامه دارد.» وی افزود ملت عراق هم‌اکنون خیلی نیرومندتر از ۲۵ سال پیش است و در برخورد آینده از توان بیشتری برخوردار خواهد بود و پیروز خواهد شد. همچنین نوری نجم‌المرسومی وزیر مشاور در امور اطلاعات عراق در ماه مه ۱۹۹۳ هشدار داد که خانواده سلطنتی کویت نمی‌تواند برای دومین بار از دست عراق بگریزد. وی افزود: «ما هشدار می‌دهیم به محض اینکه صبر عراق پایان گیرد، حصارها مفهومی نخواهد داشت و دزدان کویت دیگر موفق به فرار به ریاض نخواهند شد.»

بحران اکتبر ۱۹۹۴

در اوائل اکتبر ۱۹۹۴ اعلام شد که حدود ۸۳ هزار نفر از نیروهای نظامی عراق در مرزهای این کشور با کویت مستقر شده‌اند. برخی از این نیروها از واحدهای گارد ریاست جمهوری عراق بودند. این مساله بار دیگر منطقه را که به جبر تاریخ و جغرافیا ناآرامی‌هایش پیوسته ماندگار مانده است، با بحران روبرو کرد. از طرف دیگر این اقدام دولت عراق با توجه به شکست سنگین آن در جنگ خلیج فارس، ناظران را با شگفتی روبرو ساخت. همزمان هزاران نفر از غیرنظامیان که خود را «بدون ملیت» می‌نامیدند در مرزهای عراق و کویت جمع شدند. حدود ۲۴۰ هزار نفر از این افراد قبل از جنگ خلیج فارس در کویت داشتند و در جریان جنگ این کشور را ترک کردند، اما پس از پایان جنگ دولت کویت اجازه بازگشت به آن‌ها نداد.

ظاهراً دولت عراق که در طول تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل ۳۸۴ هزار نفر از شهروندانش جان باخته‌اند، فرصت را برای زیر فشار گذاشتن سازمان ملل متحد و جلب نظر جهانیان مفتنم کرده و با توجه به گرفتاری نیروهای آمریکا

□□ زیرنویس:

15. EIU, Kuwait Country Report, No. 3, 1991 pp. 8-9
16. Kessing's Contemporary Archives, Record of World Events, Longman, Vol. 37, No 7-8, 1991 p. 38407
17. EIU, Kuwait Country Report, No. 4, 1991, p. 6
۱۸. کیهان، ۱۶ مهر ۱۳۷۱
19. Tehran Times, Aug, 1992
۲۰. به عنوان مثال برخورد فیزیکی با دلار فروشان سبب شد قیمت هر دلار آمریکا از ۱۸۵ به ۱۲۰ دینار عراقی کاهش یابد. وزارت امور خارجه، گزارش سفارت ایران در بغداد مورخ ۷۲/۱۱/۱۶
۲۱. سلام، ۱۱ بهمن ۱۳۷۲
۲۲. اطلاعات، ۱۲ بهمن ۱۳۷۲
۲۳. لوموند، نقل از رسالت، ۱۲ اسفند ۱۳۷۱
۲۴. اکونومیست، نقل از رسالت، ۲۸ بهمن ۱۳۷۱
۲۵. کیهان، ۲۲ مرداد ۱۳۷۱
۲۶. کیهان، ۲۶ مرداد ۱۳۷۱
27. EIU, Kuwait Country Report, No. 3, 1992, p. 11
28. Kayhan International, Aug. 3, 1992
- 29- EIU, Kuwait Country Report, No. 1, 1993, p. 10
30. Eager Mace
۳۱. اطلاعات، ۳۰ خرداد ۱۳۷۰
۳۲. ابرار، ۲ شهریور ۱۳۷۰
۳۳. کیهان، ۱۳ مهر ۱۳۷۰
۳۴. ابرار، ۲ شهریور ۱۳۷۰
35. EIU, Kuwait, Country Report, No. 3, 1992, p. 9
36. EIU, Kuwait, Country Report, 2 nd. quarter 1993, pp. 9-10
۳۷. ام المعمارک نامی است که عراق به جنگ خلیج فارس داده است.